

STUDIES AND RESEARCHES

Dimensiuni ale aculturației: una, două, sau multe?

FONS J. R. VAN DE VIJVER

Universitatea Tilburg, Olanda,

Universitatea Nord-Vest, Africa de Sud,

Universitatea din Queensland, Australia

Rezumat

Aculturația psihologică se referă la schimbările și constantele în funcționarea psihologică după migrare. O privire de ansamblu este oferită de modele care au fost propuse în literatura de specialitate privind structura aculturației. Din punct de vedere istoric, a avut loc o trecere de la modelele cu una sau două dimensiuni la modelele multidimensionale. În acest articol sunt descrise modelele și sunt discutate punctele lor forte și punctele lor slabe. Se argumentează că trecerea la modelele cu mai multe dimensiuni se bazează parțial pe date științifice care indică faptul că modelele mai simple nu reflectă realitatea complexă a aculturației psihologice și parțial pe natura schimbătoare a migrației în ultimii 100 de ani. Vechea idee despre migrație, în care migrații se stabilesc într-o nouă parte a lumii pentru a nu se mai întoarce niciodată de unde au venit, este acum completată de noi tipuri de migrație, adesea temporară, precum cea întâlnită în cazul expatriaților, muncitorilor sezonieri internaționali și al studenților care participă la programe de schimburi între universități. Modelele mai recente sunt adaptate pentru a corespunde acestei realități schimbate.

Cuvinte cheie

aculturație, dimensionalitate, aculturație psihologică, migrație

Există bancuri, adesea cu tentă rasistă, despre sisteme de numărare, în care grupurilor indigene din culturile non-occidentale li se cere să numere unu – doi – mai mulți. Studiile antropologice au descoperit că există grupuri care au foarte puține cifre. De exemplu, Pica, Lemer, Izard și Dehaene (2004) au studiat grupul Mudurukú, care trăiesc în Amazon. Sistemul lor de numărare nu are numere dincolo de cinci. Autorii au descoperit că membrii grupului Mudurukú întâmpină dificultăți când au de-a face cu numere exacte din aritmetică, dincolo de cinci; cu toate acestea, aproximările pe care ei le fac numerelor (cum ar fi determinarea relativă a dimensiunii într-o comparație a unor cantități mai mari), pe baza unui sistem non-verbal, sunt corecte. S-ar putea să fie o anumită naturalețe în secvența de unu – doi – mulți.

Oricât de remarcabil ar părea acest lucru, secvența descrie, de asemenea, istoria pe scurt a structurii modelelor aculturației. Argumentul meu central în această lucrare este că (a) modele aculturației au evoluat de la o singură dimensiune la două dimensiuni, și, în cele din urmă și cel mai recent, la mai multe dimensiuni, și (b) această schimbare reflectă o secvență naturală.

Istoria psihologiei are diverse exemple de discuții, adesea aprinse, cu privire la structura constructelor care sunt esențiale pentru disciplina noastră. Personalitatea este un exemplu bun. În prezent, cel mai popular model al personalității, Big Five, datează din anii 1930 și a cunoscut o renaștere în anii 1980, în principal prin activitatea lui Costa și McCrae (de exemplu, Costa și McCrae, 1992; Goldberg, 1990). Modelul susține că neuroticismul,

extraversiunea, deschiderea spre experiență, agreabilitatea și conștiinciozitatea sunt dimensiunile de bază ale personalității. Chiar dacă modelul este dominant în literatura de specialitate, ar fi o simplificare să argumentăm că doar cinci dimensiuni au fost studiate. Pe lângă modelul cu cinci dimensiuni amintit mai sus (Goldberg, 1990,) s-au realizat cercetări asupra modelului uni-factorial ("Big One"; Musek, 2007), modelului circumplex bidimensional (De Raad, Hendriks și Hofstee, 1992), modelului tridimensional al psihoticismului, extraversiunii și neuroticismului (Eysenck și Eysenck, 1975), modelului cu cinci dimensiuni menționat (Goldberg, 1990), modelului cu șase dimensiuni, care adaugă o dimensiune social-relațională sau o dimensiune privind onestitatea (Lee și Ashton, 2004) și asupra modelului cu șapte dimensiuni (Almagor, Tellegen și Waller, 1995). Cu toate acestea, au fost studiate și modele cu un număr și mai mare de dimensiuni, precum o structură cu 16 factori (Cattell, Eber și Tatsuoka, 1970).

Această dezbatere aprinsă s-a desfășurat pe parcursul unei perioade de aproximativ 30 de ani. Aceasta poate părea ca fiind o perioadă lungă de timp; cu toate acestea, istoria modelelor structurii inteligenței arată că discuția ar putea dura până la un secol. În urmă cu mai bine de o sută ani, Spearman (1904) a propus un model uni-factorial al inteligenței. El a susținut că testarea unor componente ale inteligenței, cum ar fi raționamentul și memoria, a evidențiat corelații pozitive. El a dezvoltat o procedură statistică, analiza factorială, pentru a modela aceste corelații pozitive. Argumentul său a fost că toate testele de aptitudini intelectuale conduc spre un factor general, numit *g*. Acest punct de vedere a fost contestat de către diverși autori, numărul de factori care constituie inteligența extinzându-se treptat (de exemplu, Thurstone, 1947). Cel mai mare număr, 120, a fost propus în anii 1960 de către Guilford (1967). După această perioadă de diversificare, s-au făcut numeroase încercări pentru a reconcilia extinderea aparent fără sfârșit a factorilor. Acest fapt a condus la dezvoltarea modelului CHC, numit astfel după principalii săi autori Cattell, Horn și Carroll. Acest model combină modelele anterioare sugerând o structură ierarhică în care inteligența generală este în vârf iar al doilea strat cuprinde

variate aptitudini intelectuale care sunt legate de inteligență.

Conceptul de Aculturație

Migrația este parte integrantă a condiției umane. Chiar și grupul care trăiește de cel mai mult timp într-un singur loc, aborigenii australieni, a ajuns acolo abia în urmă cu câteva zeci de mii de ani, între 40.000 și 60.000 de ani. Totuși, interesul științific în ceea ce privește migrația este relativ recent. Prima definiție cu autoritate recunoscută a aculturației le aparține lui Redfield, Linton și Herskovits (1936, p. 149):

Aculturația include acele fenomene care rezultă atunci când grupuri de persoane care au diferite culturi vin în contact direct, în mod constant, ce au ca efect modificări ulterioare în modelele culturale originale ale unuia sau ambelor grupuri.

Această definiție provine din antropologie. În ultimii 50 de ani, mai multe discipline au dezvoltat un interes activ în ceea ce privește migrația și consecințele sale, cum ar fi psihologia, economia, pedagogia și sociologia. Acest interes este stimulat de evoluții importante ale societății precum globalizarea și fluxurile mari de migrație din ultimii 50 de ani.

Cercetarea aculturației psihologice se concentrează pe fenomenele de la nivel individual (Graves, 1967). Aculturația psihologică se referă la tiparul complex al stabilității și schimbărilor în norme, valori, atitudini, comportament, obiceiuri (de exemplu, alimentație) după migrare. Cercetarea aculturației psihologice de obicei nu se referă la experiențele turiștilor care obișnuiesc să rămână în străinătate pentru perioade de cel mult câteva săptămâni. Grupurile studiate frecvent sunt cei care se stabilesc permanent și diverse grupuri care se mișcă în străinătate pentru studii sau muncă, cum ar fi studenți care participă la schimburi între universități, expatriați și rezidenți temporari. O distincție care se face frecvent între grupurile de imigranți se bazează pe motivația lor de a pleca în străinătate. Pe de o parte, există refugiați și cei care solicită azil a căror migrație este o consecință a dorinței de a scăpa de condiții mizerabile, precum războiul sau foametea; în literatura de specialitate acesta este denumit

motivul de ”împingere” (engl. push motive). Pe de altă parte, există imigranți care migrează pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață economice; acesta se numește motivul de ”tragere” (engl. pull motive).

Modele ale aculturației psihologice

Voi descrie patru tipuri de modele care au fost propuse în literatura de specialitate. Aceste modele sunt prezentate în ordine istorică. Încep cu un model care privește aculturația ca pe un proces unidimensional, urmat de modelul cel mai popular în prezent potrivit căruia aculturația cuprinde două dimensiuni, urmat apoi de cea mai recentă perspectivă, în care aculturația este privită ca având mai multe dimensiuni. Dinamica din spatele acestor schimbări provine din două surse. Pe de o parte, au fost propuse și testate modele; în cele din urmă au fost detectate anumite deficiențe și modelele au fost adaptate cu scopul de a corecta aceste deficiențe. Pe de altă parte, structura fluxurilor de aculturație de asemenea s-a schimbat, în special în lumea occidentală. În timp ce în trecut migranții erau, cel mai adesea, persoane care doreau să se stabilească permanent și care se duceau, așadar, în locuri noi pentru a nu se mai întoarce niciodată, cu excepția unor scurte vizite de familie, în zilele noastre există mulți migranți care nu doresc să rămână în noul context pentru tot restul vieții lor, cum ar fi expatriații și studenții care participă la schimburi între universități. Este destul de clar că modul în care acești migranți se raportează la noua cultură este, de obicei, mai periferic decât modul în care cei care se stabileau permanent se raportau la noua cultură. Deci, schimbările în modelele aculturației reflectă parțial noi perspective motivate științific și parțial realitatea în schimbare a migrației.

Modelul unidimensional al aculturației

Din punct de vedere istoric, primul model al aculturației a considerat că procesul de aculturație poate fi privit ca adaptare succesivă la noul context, pierzând astfel treptat patrimoniul etnic (Gordon, 1964). Modelul a

fost inspirat, în principal, de imigrația europeană în SUA în secolul al 19-lea și prima parte a secolului 20. Când acești imigranți au sosit, nu cunoșteau cultura americană și nu vorbeau limba. Cu trecerea timpului, noii imigranți au devenit pe deplin adaptați la noul context. Această adaptare a însemnat de multe ori că și-au pierdut limba lor originală și au devenit americanizați. Ceea ce nu s-a schimbat, de obicei, în procesul aculturației a fost religia. Chiar dacă mulți imigranți s-au mândrit foarte tare cu patrimoniul lor etnic, relațiile cu această cultură au fost adesea pierdute. A existat o perspectivă, mai degrabă populară, găsită atât în rândul persoanelor laice cât și în rândul oamenilor de știință, potrivit căreia procesul de adaptare s-a realizat pe parcursul a trei generații și că prima generație a fost cea care s-a mutat, cea de-a doua generație a avut ambele culturi și a treia generație a fost pe deplin adaptată la noul context cultural (de exemplu, Crawford, 1996; Portes și Hao, 2002).

Potrivit acestei perspective asupra aculturației, cultura majoritară (americană) și cultura de origine (Europa) funcționează precum vasele comunicante, astfel că, la început, vasul european este plin și vasul american este gol; pe măsură ce imigranții rămân tot mai mult timp în noul context, vasul american se umple treptat și cel european se golește. Acest tip de aculturație este puternic motivată de dorința de a construi o nouă existență și de a deveni membru cu drepturi depline al comunității din țara de destinație. Același tipar de absorbție completă și cultură gazdă a predominat în multe țări din Europa de Vest. De exemplu, imigrația evreiască în Olanda, atât din sudul Europei, cât și din estul acesteia, a fost însoțită, în primul rând, de o aderență puternică la limbile și obiceiurile etnice, dar rezultatul final a fost imersiunea completă în contextul olandez (De Ruiter, 2014).

Modelul bidimensional al aculturației

Dezvoltarea modelului bidimensional a pornit de la observația că există unele grupuri de imigranți care au fost în măsură să-și mențină limba și cultura proprie pentru multe generații. Exemple sunt grupuri de chinezi în

diferite locuri, cum ar fi Singapore. Un alt exemplu este păstrarea religiei de către multe grupuri musulmane din diaspora. Deci, imersiunea completă nu este rezultatul inevitabil pentru toți imigranții.

Cel mai influent model bidimensional al aculturației a fost propus de Berry (1997, 2001). Modelul susține că un imigrant se raportează atât la cultura țării de origine cât și la cultura țării gazdă. Prima întrebare este dacă imigrantul consideră că este important să-și păstreze cultura etnică. A doua întrebare este dacă imigrantul consideră că este important să adopte cultura majoritară. O caracteristică esențială a modelului bidimensional este reprezentată de faptul că răspunsurile la cele două întrebări sunt conceptual independente: un răspuns afirmativ la întrebarea privind păstrarea culturii nu implică un răspuns negativ la întrebarea privind adoptarea culturii, cum s-ar fi susținut în modelul unidimensional. Dacă, din motive de simplitate, la cele două întrebări s-ar putea răspunde doar cu da sau nu, ar putea fi formulate patru combinații posibile de răspunsuri. Combinația păstrării culturii etnice și adoptării culturii predominante se numește integrare. Așadar, în psihologie integrarea se referă la biculturalism. În mare parte din cercetările privind aculturația, integrarea este cea mai populară alegere a imigranților (Arends-Tóth și Van de Vijver, 2006). Separarea se referă la păstrarea culturii etnice și neadoptarea culturii predominante. În această variantă, imigranții continuă să-și trăiască viața conform specificului lor etnic în noul loc. Exemple bune de separare din zona de vest a EUROPEI sunt femeile musulmane, al căror soț este angajat, și care abia participă la viața publică în țara în care s-au stabilit. Există exemple de femei din Turcia, care după ce au trăit în vestul Europei zeci de ani nu sunt în măsură să vorbească limba țării gazdă. Profilul lor cultural, lingvistic și psihologic nu s-a schimbat pe parcursul acestor decenii. Separarea este o opțiune viabilă în cazul în care imigranții trăiesc într-un context cu mulți conaționali, dar conduce la probleme de izolare în cazul în care imigranții trăiesc într-o zonă în care aceștia sunt singurii imigranți din acea țară. Opusul separării este numit asimilare, care se referă la completa absorbție în cultura gazdă și pierderea culturii etnice.

Modelul unidimensional al aculturației poate fi luat drept exemplu pentru ceea ce înseamnă asimilarea. Opțiunea finală, numită marginalizare, implică o respingere atât a culturii etnice, cât și a celei majoritare. Marginalizarea nu este aproape niciodată o alegere deliberată; aceasta este, de obicei, o consecință a refuzului de a se raporta la cultura etnică și imposibilitatea de a se raporta la grupul majoritar. În Olanda, marginalizarea poate fi întâlnită în rândul unor adolescenți și tineri adulți marocani-olandezi care nu doresc să facă parte din cultura marocană a strămoșilor lor, pe care o consideră înapoiată și rurală, și care nu pot aparține culturii olandeze deoarece sunt discriminați în această societate. Modelul bidimensional a fost foarte popular în psihologie și multe proceduri de evaluare au fost dezvoltate în acest cadru (Celenk și Van de Vijver, 2011, 2014). Principalul avantaj al modelului este independența conceptuală a păstrării culturii de origine și adoptării culturii țării în care imigranții s-au stabilit. Mulți imigranți preferă să adopte ambele culturi. Motivele pentru această alegere sunt ușor de apreciat. Un imigrant va dori de multe ori să-și construiască o nouă existență în țara în care se stabilește, iar acest lucru presupune o atitudine pozitivă față de noua cultură, dar, de asemenea, dorește să mențină rețeaua de suport social a culturii de origine.

În ciuda popularității sale actuale, modelul pare să arate primele fisuri în perete. În opinia mea, problema principală este, din nou, că modelul este depășit de complexitatea tot mai mare a imigrației. Există din ce în ce mai multe exemple de aculturație care nu mai pot fi încadrate într-o simplă interacțiune a două culturi. Cred că provocările legate de conceptualizările aculturației bidimensionale provin din trei domenii. În primul rând, popularitatea integrării (aproape fiecare imigrant prezintă o combinație de cultură predominantă și cultură etnică în atitudini și comportamente) a însemnat că acest concept a ajuns să acopere o varietate uimitoare de preferințe de aculturație (Boski, 2008). De exemplu, integrarea înseamnă că imigranții combină culturile tot timpul (numită, de obicei, amestecare, LaFromboise, Coleman și Gerton, 1993)? Dacă este așa, asta înseamnă că ambele culturi sunt reprezentate în mod egal în

atitudinile și comportamentul imigrantului sau există, de asemenea, integrare și în cazul în care este prezent doar un minimum din una dintre culturi? Unii imigranți pot comuta rapid între culturi (numită, de obicei, alternare); un turc-german se comportă ca un turc între turci și ca un german printre germani. Acest tip de comutare conștientă în și în afara culturilor a fost studiat și experimental. Există o mică, dar influentă, tradiție de cercetare, denumită comutarea cadrului de referință (Benet-Martinez, Leu, Lee și Morris, 2002) în care este amorsată mai întâi identitatea etnică sau majoritară a imigranților, iar apoi este studiată influența acesteia asupra atitudinilor, comportamentului sau cogniției. De exemplu, Verkuyten și Pouliasi (2008), lucrând cu greci-olandezi, au activat identitatea culturală arătând imagini-simbol olandeze (drapelul național, o moară de vânt, o persoană îmbrăcată în haine tradiționale) sau imagini-simbol grecești (drapelul național, Acropole, o persoană în haine tradiționale). Autorii au constatat că, după activarea culturii grecești, în comparație cu activarea culturii olandeze, participanții au arătat o evaluare mai puțin pozitivă a sinelui personal, auto-stereotipurii grecești mai puternice și aprobarea mai puternică a integrității familiei și prieteniei. Toate aceste descrieri sunt exemple de integrare, din moment ce, într-un fel sau altul, ei manifestă o combinație de medii culturale; totuși, aceste fețe diferite ale integrării, pe care le-am descris mai sus, reflectă realități diferite. Un concept care trebuie să acopere atât de multe realități diferite poate deveni cu ușurință vag, slab definit și greoi.

În al doilea rând, modelul bidimensional pare să se bazeze în mod tacit pe un cadru al aculturației ca trăsătură. Ideea este că, dacă un imigrant preferă separare, el sau ea are această preferință în toate domeniile vieții. Cercetările au arătat că această consecvență a aculturației în timp și în situații (piatra de temelie a abordării aculturației ca trăsătură, dar, de asemenea, mărul discordiei, potrivit unor psihologi din domeniul personalității, Mischel, 1968) nu este respectată întotdeauna. De exemplu, s-a arătat în mai multe studii că turcii-olandezi preferă să-și păstreze cultura etnică în sfera privată, dar sunt mai înclinați să se adapteze la cultura olandeză în viața publică (de

exemplu, Arends-Tóth și Van de Vijver, 2003). Această dependență a aculturației de domeniile diferite ale vieții a fost, de asemenea, găsită în Belgia (Snauwaert, Soenens, Vanbeselaere și Boen, 2003). O concepție a aculturației ca trăsătură nu este reprezentativă pentru marea varietate a diferențelor individuale și de grup care se reflectă în modul în care imigranții păstrează cultura lor etnică și / sau adoptă cultura majoritară.

În al treilea rând, ideea că imigranții au întotdeauna de-a face cu două (și numai două) culturi își pierde aplicabilitatea. Permiteți-mi să dau cinci exemple. În primul rând, cosmopolitismul este cunoscut a fi puternic printre expatriați (Hannerz, 1990). Acești angajați, adesea extrem de educați, de obicei nu au o legătură strânsă cu culturile în care lucrează (mulți dintre ei lucrează în mai multe țări), dar dezvoltă o cetățenie globală. În al doilea rând, multe orașe mari au cartiere care găzduiesc mai multe culturi; Vertovec (2007) numește aceasta super-diversitate. Într-un studiu recent al unei zone de super-diversitate în Oud-Berchem, Anvers (Belgia), am descoperit că imigranții au dezvoltat, de asemenea, un cosmopolitism destul de puternic (Van de Vijver, Blommaert, Gkoumasi și Stogianni, în curs de apariție). Sentimentul de apartenență la cartier s-a bazat pe identificarea cu un cartier foarte multicultural (identitate inclusivă). În al treilea rând, cercetările lui Ferguson în rândul adolescenților jamaicani sugerează că aceștia adoptă trăsături specifice ale culturii americane (muzica și dansul joacă un rol important), deși foarte puțini dintre acești tineri au vizitat vreodată SUA (Ferguson, Bornstein și Pottinger, 2012); ea numește acest fenomen aculturație la distanță. În al patrulea rând, de la abolirea apartheid-ului în 1994 în Africa de Sud, conceptul de Națiune Curcubeu este promovat de guvern pentru a insufla un sentiment de identitate care transcende granițele, inclusiv cele etnice. Ideea din spatele acestui concept este faptul că Africa de Sud modernă este o națiune multiculturală și că locuitorii ar trebui să se mândrească cu această diversitate (curcubeul ca metaforă a cât de frumoasă poate fi diversitatea). În cele din urmă, imigranții adolescenți din țările din Maghreb în Belgia

adesea se identifică puternic cu colegii lor asupriți din Palestina (Van Amelsfoort și Van Heelsum, 2007). Există încă multe alte exemple de transnaționalism în literatură.

Modele multidimensionale

Este clar că noțiunea de integrare oferă o redare slabă a proceselor de aculturație în exemplele descrise. Identificarea cu mai multe culturi ("policulturalism", Morris, Chiu și Liu, 2015) devine tot mai frecventă. Identități globale, multiple și incluzive sunt toate exemple de concepte care nu pot fi surprinse în mod adecvat într-un cadru bidimensional al aculturației. În opinia mea, punctul de vedere multicultural este atrăgător, deoarece corespunde mai mult cu realitatea aculturației decât oricare dintre modelele anterioare. Pe de altă parte, punctul de vedere multicultural nu este nici pe departe un model cu drepturi depline al aculturației. Va trebui să regândim modelele noastre conceptuale și procedurile de evaluare pentru a ajusta trecerea la modele multidimensionale. Cred că este destul de probabil să fie nevoie de mai mulți ani pentru ca noile modele să se dezvolte. Poate părea ușor să se extindă modelul bidimensional la mai multe culturi, prin punerea aceluiași întrebări despre fiecare cultură și prin adăugarea unor întrebări cu privire la identificările supranaționale (pentru a se potrivi incluziunea și cosmopolitismul). Cu toate acestea, dimensiunile de ordin superior (adesea culturi mai îndepărtate psihologic) pot juca un rol foarte specific în aculturație, cum ar fi muzica, dansul sau religia. S-ar putea foarte bine să fie nevoie de modele de tip cantină, în care indivizii aflați în procesul aculturației sunt mai eclectici în ceea ce adoptă de la alte culturi (ce aleg din meniu, ca să spunem așa). Internetul și mass-media socială pot avea un rol imens aici, deoarece acestea permit expunerea continuă la locuri și culturi îndepărtate. De asemenea, în ultimii ani, domeniile identității și aculturației par să se apropie repede unul de altul. Din punct de vedere istoric, cele două câmpuri s-au dezvoltat mult timp independent; cu toate acestea, noțiunea de identități multiple este compatibilă cu noțiunea de aculturație multidimensională. Ideea de dependență de domeniu este bine dezvoltată în domeniul identității, unde se disting mai multe identități.

Așadar, dezvoltarea aculturației multidimensionale poate implica mai mult decât o simplă generalizare a modelelor bidimensionale.

Concluzie

Ca și în cercetarea inteligenței, cercetarea aculturației a cunoscut o creștere a dimensionalității modelelor dominante în domeniu. Cu toate acestea, există o diferență marcantă între tradiții. Modelele inteligenței au fost dezvoltate pentru a descrie o structură (inteligența noastră), care nu s-a schimbat în ultimul secol, din câte știm. Caracteristicile de bază ale inteligenței au rămas invariante. Cu toate acestea, în cercetarea aculturației studiem o realitate în continuă schimbare pe măsură ce urmărim modificările în tiparele de migrație de-a lungul timpului. Deci, în cazul inteligenței întrebarea a fost, mai mult sau mai puțin, care structură surprinde mai bine inteligența, pe când cercetarea aculturației este mult mai legată de contextul istoric și cultural în continuă schimbare în care este studiată. "Termenul de valabilitate" sau "a se consuma de preferință înainte de data" al modelelor aculturației poate fi intrinsec mai scurt decât cel al modelelor inteligenței. Cu toate acestea, aculturația rămâne un fenomen interesant. Chiar dacă nicio comisie de revizuire etică nu ar permite vreodată o cercetare în care indivizii trebuie să se mute dintr-o țară în alta de dragul unui studiu științific, nu ducem lipsă de grupuri care au făcut exact asta pentru a le studia. Mutarea dintr-un loc în altul a fost parte integrantă a condiției umane, deși cauzele și condițiile au fost foarte diferite în istorie. Nu există nici un motiv să se presupună că tiparele de migrație pe care le observăm astăzi vor dăinui pentru o perioadă lungă de timp. Cu toate acestea, din ceea ce știm din trecut, oamenii vor căuta întotdeauna pășuni verzi și migrația va continua, chiar dacă nu știm cum va arăta în viitor.

Received March 29, 2015

Revision received April 5, 2015

Accepted April 5, 2015

Traducere realizată de psih. drd. Daniela Moza, Universitatea de Vest din Timișoara

Referințe bibliografice

- Almagor, M., Tellegen, A., & Waller, N. G. (1995). The Big Seven model: A cross-cultural replication and further exploration of the basic dimensions of natural language trait descriptors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 300-307.
- Arends-Tóth, J. V., & Van de Vijver, F. J. R. (2003). Multiculturalism and acculturation: Views of Dutch and Turkish-Dutch. *European Journal of Social Psychology*, 33, 249-266.
- Arends-Tóth, J. V., & Van de Vijver, F. J. R. (2006). Issues in conceptualization and assessment of acculturation. In M. H. Bornstein & L. R. Cote (Eds.), *Acculturation and parent-child relationships: Measurement and development* (pp. 33-62). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Benet-Martínez, V., Leu, J., Lee, F., & Morris, M. W. (2002). Negotiating biculturalism cultural frame switching in biculturals with oppositional versus compatible cultural identities. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33, 492-516.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46, 5-34.
- Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57, 615-631.
- Boski, P. (2008). Five meanings of integration in acculturation research. *International Journal of Intercultural Relations*, 32, 142-153.
- Cattell, R. B., Eber, H. W., & Tatsuoka, M. M. (1970). *Handbook for the 16PF*. Champagne, IL: IPAT.
- Celenk, O., & Van de Vijver, F. J. R. (2011). Assessment of acculturation: Issues and overview of measures. *Online Readings in Psychology and Culture*, Unit 1. Retrieved from <http://scholarworks.gvsu.edu/orpc/vol8/iss1/10>.
- Celenk, O., & Van de Vijver, F. J. R. (2014). Assessment of acculturation and multiculturalism: An overview of measures in the public domain. In V. Benet-Martínez & Y. Hong (Eds.), *Oxford handbook of multicultural identity: Basic and applied psychological perspectives* (pp. 205-226). Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13, 653-665.
- Crawford, J. (1996). Seven hypotheses on language loss: Causes and cures. In G. Cantoni (Ed.), *Stabilising indigenous languages* (pp. 51-68). Centre for Excellence in Education Monograph. Flagstaff, AZ: Northern Arizona University.
- De Raad, B., Hendriks, A. A., & Hofstee, W. K. (1992). Towards a refined structure of personality traits. *European Journal of Personality*, 6, 301-319.
- De Ruiter, A. C. J. (2014). Jews in the Netherlands and their languages. *Tilburg Papers in Culture Studies*, 116. Retrieved from https://www.tilburguniversity.edu/upload/06dc7c8b-1819-4750-8e29-50313da16f75_TPCS_116_DeRuiter.pdf.
- Eysenck, H. J., & Eysenck, S. B. G. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire (junior and adult)*. San Diego, CA: EdITS.
- Ferguson, G. M., Bornstein, M. H., & Pottinger, A. M. (2012). Tridimensional acculturation and adaptation among Jamaican adolescent-mother dyads in the United States. *Child Development*, 83, 1486-1493.
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative "description of personality": The big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 1216-1229.
- Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American life*. New York, NY: Oxford University Press.
- Graves, T. D. (1967). Psychological acculturation in a tri-ethnic community. *South Western Journal of Anthropology*, 23, 336-350.
- Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Hannerz, U. (1990). Cosmopolitans and locals in world culture. *Theory, Culture and Society*, 7, 237-251.
- LaFromboise, T., Coleman, H. L. K., & Gerton, J. (1993). Psychological impact of biculturalism: Evidence and theory. *Psychological Bulletin*, 114, 395-412.
- Lee, K., & Ashton, M. C. (2004). Psychometric properties of the HEXACO Personality Inventory. *Multivariate Behavioral Research*, 39, 329-358.
- Mischel, W. (1968). *Personality and assessment*. New York, NY: Wiley.
- Morris, M. W., Chiu, C. Y., & Liu, Z. (2015). Polycultural psychology. *Annual Review of Psychology*, 66, 631-659.
- Musek, J. (2007). A general factor of personality: Evidence for the Big One in the five-factor model. *Journal of Research in Personality*, 41, 1213-1233.
- Pica, P., Lemer, C., Izard, V., & Dehaene, S. (2004). Exact and approximate arithmetic in an Amazonian indigene group. *Science*, 306(5695), 499-503.
- Portes, A., & Hao, L. (2002). The price of uniformity: Language, family and personality adjustment in the immigrant second generation. *Ethnic and Racial Studies*, 25, 889-912.
- Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. H. (1936). Memorandum on the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38, 149-152.
- Snauwaert, B., Soenens, B., Vanbeselaere, N., & Boen, F. (2003). When integration does not necessarily imply integration different conceptualizations of acculturation orientations lead to different classifications. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34, 231-239.
- Spearman, C. (1904). "General intelligence", objectively determined and measured. *American Journal of Psychology*, 15, 201-293.
- Thurstone, L. L. (1947). *Multiple factor analysis*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Van Amersfoort, H., & Van Heelsum, A. (2007). Moroccan Berber immigrants in the Netherlands, their associations and transnational ties: A quest for identity and recognition. *Immigrants & Minorities*, 25, 234-262.
- Van de Vijver, F. J. R., Blommaert, J. M. E., Gkoumasi, G., & Stogianni, M. (in press). On the need to broaden the concept of ethnic identity. *International Journal of Intercultural Relations*.
- Verkuyten, M., & Pouliasi, K. (2006). Biculturalism and group identification. The mediating role of identification in cultural frame switching. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 37, 312-326.
- Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*, 30, 1024-1054.